

УДК 371.68:004.9

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-1\(29\)-514-525](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-1(29)-514-525)

Ордіна Лариса Леонідівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософських та політичних наук, Білоцерківський національний аграрний університет, Соборна площа, 8/1, м. Біла Церква, 09117, тел.: (050) 168-23-21, <https://orcid.org/0000-0003-4127-6225>

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗВО

Анотація. Одним зі шляхів розв'язання проблеми розвитку творчого потенціалу студентів є необхідність перетворення освітнього середовища закладу вищої освіти на інформаційний розвивальний освітній простір, що сприяє становленню та розвитку у студентів творчої компетентності як фактору успішної самореалізації у професії.

У статті визначено сутність творчого потенціалу особистості, що є динамічною особистісною структурою, вираженою інтеграцією компонентів (ціннісний, когнітивний, діяльнісний), виявлено тенденції (соціокультурна детермінація, обумовленість актуалізації в освіті унікальності власного «Я» та творчого прояву особистості), закономірності (розвиток творчого потенціалу є невіддільною частиною професійного особистісного розвитку студентів, що впливає на характер навчальної діяльності) та принципи (гуманізації, єдності об'єктивного та суб'єктивного, цілісності, безперервності, спадкоємності, креативності, культуровідповідності, індивідуалізації, рефлексивності).

Виявлено методологічну специфіку системного підходу, який сприяє й орієнтує на інтерпретацію та дослідження інформаційного освітнього простору як складної відкритої системи, в якій центральне місце відведено самоорганізації та саморозвитку студентів у навчально-пізнавальній, творчій та дослідницькій діяльності.

Проаналізовано умови створення інформаційного освітнього середовища за наявності використання цифрових медіатехнологій у поєднанні з Інтернет (комп'ютерне забезпечення, цифрове відео, вебсайти, соціальні нові медіа), які відображають базові цінності студентів, їх креативність, поведінкові та мовленнєві практики, критичне мислення, мобільність.

Підкреслено доцільність методичного забезпечення розвитку творчого потенціалу студентів в інформаційному освітньому середовищі ЗВО за допомогою застосування методу евристичних питань та особистих аналогій для розв'язання творчої задачі, який базується на принципах проблемності та оптимальності, дроблення інформації, цілепокладання.

№ 1(29)
2024

НАУКА
і ТЕХНІКА

серії: право, економіка, педагогіка,
техніка, фізико-математичні науки

СЬОГОДНІ

Ключові слова: творчий потенціал, інформаційне освітнє середовище, цифрові медіатехнології, системний підхід, евристичні задачі.

Ordina Larysa Leonidivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Philosophical and Political Sciences, Bila Tserkva National Agrarian University, pl. 8/1 Soborna, Bila Tserkva, tel.: (050) 168-23-21, <https://orcid.org/0000-0003-4127-6225>

DEVELOPMENT OF STUDENTS CREATIVE POTENTIAL IN THE INFORMATIONAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. One of the ways to solve the problem of developing the creative potential of students is the need to transform the educational environment of a higher education institution into an informational, developmental educational space, which contributes to the formation and development of students' creative competence as a factor of successful self-realization in the profession.

The article defines the essence of the creative potential of an individual, which is a dynamic personal structure expressed by the integration of components (valuable, cognitive, activity), reveals trends (socio-cultural determination, conditionality of actualization in education of the uniqueness of one's own "I" and creative manifestation of the individual), regularities (development of creative potential is an integral part of professional personal development of students, which affects the nature of educational activities) and principles (humanization, unity of objective and subjective, integrity, continuity, continuity, creativity, cultural relevance, individualization, reflexivity).

The methodological specificity of the system approach, which promotes and guides the interpretation and research of the informational educational space as a complex open system, in which the central place is given to self-organization and self-development of students in educational, cognitive, creative and research activities, is revealed.

The conditions for creating an informational educational environment with the use of digital media technologies in combination with the Internet (computer support, digital video, websites, social new media) that reflect the basic values of students, their creativity, behavioral and speech practices, and critical thinking were analyzed, mobility.

The expediency of methodical support for the development of students' creative potential in the informational educational environment of higher education institutions using the method of heuristic questions and personal analogies to solve a creative problem, which is based on the principles of problematic and optimality, breaking down information, and goal setting, is emphasized.

Keywords: creative potential, informational educational environment, digital media technologies, systematic approach, heuristic problems.

Постановка проблеми. Сучасна українська вища освіта характеризується активним впровадженням процесів модернізації, важливим фактором якої є творча особистість, орієнтована на інноваційну діяльність, здатна до самовдосконалення та саморозвитку. Такий підхід вимагає необхідність реформ у сфері освіти, стратегічною метою яких має стати створення умов для опанування особистістю нових способів діяльності та моделей мислення, що передбачає розвиток у неї як критичного, так і творчого ставлення до світу. Виникає необхідність перетворення освітнього середовища вищої професійної школи на єдиний творчо розвиваючий освітній простір, що сприяє розвитку у студентів творчого потенціалу як фактору успішної самореалізації у майбутній професії.

Актуальність даного дослідження визначається станом культурного розвитку сучасного суспільства. Суб'єкти освітнього простору знаходяться у складній ситуації, пов'язаній із проблемою культурної самоідентифікації, тому що випробовують вплив радикально нових культурних цінностей та ідей, різних форм, стилів і напрямів сучасної культури. Сьогодні цифрові і нові медіа технології поширені в постіндустріальних суспільствах, істотно змінюють способи спілкування, стають частиною їх повсякденного життя. Освітній процес не може обмежуватись тільки передачею традиційних культурних цінностей і знань від одного покоління до іншого. Цифрові медіа технології допомагають не тільки отримати освіту, а й залишатися зайнятим в сучасних умовах праці; отримувати широкий спектр нових функцій і можливостей для засобів масової інформації, якщо вони будуть використані для позитивного впливу на розвиток творчих здібностей студентів у навчально-виховному процесі.

Сьогодні ми маємо значний інтерес дослідників до того, що називається ідентифікацією та самоідентифікацією користувачів на медійних платформах, де здійснюються швидкі та ефективні комунікації, але проблема впливу цифрових медіа технологій на розвиток творчого потенціалу студентів в освітньому середовищі ЗВО ще недостатньо досліджена.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологія дослідження має багаторівневий, ієрархічний характер. Аналіз наукових досліджень та джерел з питань розвитку творчого потенціалу особистості представлений гуманістичною парадигмою, антропологічним та культуротворчим підходами (К. Д. Ушинський, К. Роджерс, Е. Фромм Ю. Л. Афанасьєв, Г. П. Васянович,, М. П. Лещенко, І. А. Зязюн, О. П. Щолокова, Л. А. Кондрацька, А. Й. Капська, Г. М. Падалка, О. П. Рудницька, Г. Г. Філіпчук, Г. С. Тарасенко та ін). Згідно з цими підходами сутність людини як суб'єкта і творця культури полягає у

здійсненні творчої активності, що є найвищою цінністю та метою суспільного розвитку та системи освіти.

Дослідженню використання цифрових медіа технологій в навчальному процесі присвятили свої праці Д. Парсонс, В.В. Білоус, В. Ю. Биков, А. Флері, Р.С. Гуревич, Л.А. Карташова, Н. В. Морзе, О.М. Спірін, О.І. Шиман, А.В. Яцишин та ін.

Аналіз досліджуваної проблеми проведений з використанням філософських, загальнонаукових і спеціальних методів і підходів. Загальнонауковий рівень методології представлений системним підходом. Ідеї системного підходу займають чільне місце в різних галузях науки (А. Холл, С. Оптнер, Л. фон Берталанфі, А.В. Катренко, О. В. Крушельницька, О. Д. Шарапов та ін.). Системний підхід забезпечує цілісне уявлення про суттєві ознаки професійно-творчого потенціалу як педагогічного явища, націлює на єдність теорії та практики у вивченні та перетворенні даного явища, дозволяє вибудовувати процес освіти як систему взаємопов'язаних та взаємозумовлених компонентів.

Мета статті – теоретично обґрунтувати основи розвитку творчого потенціалу студентів в інформаційному освітньому середовищі ЗВО та проаналізувати особливості застосування цифрових медіа технологій із використанням системного підходу.

Виклад основного матеріалу. Творчий потенціал особистості постає як сукупність його можливостей для інноваційних рішень різнопланових професійних завдань та є динамічною особистісною структурою, вираженою інтеграцією компонентів, що сприяють його творчій самореалізації:

- ціннісного компонента, що відображає властиві особистості ціннісно-творчі уявлення та пріоритети;
- когнітивного компонента, представленого сукупністю знань, що сприяють розумінню студентів творчого характеру їх праці і впливають на творчу організацію професійної діяльності;
- діяльнісного компонента, що об'єднав елементи, які сприяють актуалізації творчого потенціалу для подальшого його розвитку.

Стан творчого потенціалу в інформаційному освітньому середовищі ЗВО багато в чому визначають рівні навчальної діяльності студентів: адаптивний, пошуковий, перетворюючий, творчий, прогностичний.

Концепція розвитку творчого потенціалу студентів в системі вищої освіти базується на ідеях ціннісної обумовленості та суб'єктності особистості. Розвиток творчого потенціалу студентів є процесом, що визначається визнанням творчості як цінності та професійної необхідності. Визнання суб'єктності особистості дозволяє розглядати та оцінювати даний процес відповідно до логіки творчого саморозвитку та з позиції подвійної (зовнішньої та внутрішньої) детермінації.

Розвиток творчого потенціалу студентів має низку тенденцій (соціокультурна детермінація, обумовленість актуалізації в освіті унікальності власного «Я» та творчого прояву особистості, обумовленість зміною змісту та організації освіти) та закономірностей (становлення та розвиток творчого потенціалу є невід'ємною частиною професійного особистісного становлення та розвитку студентів, що впливає на характер навчальної діяльності). Розвиток творчого потенціалу студентів здійснюється з опорою на принципи: гуманізації, єдності об'єктивного та суб'єктивного (зовнішнього та внутрішнього), цілісності, безперервності, спадкоємності, креативності, культуровідповідності, полісуб'єктності, індивідуалізації, рефлексивності.

Ефективність розвитку творчого потенціалу студентів зумовлена такими умовами: активність, самостійність, внутрішня свобода, рефлексивність, співпраця, співтворчість, інформаційне освітнє середовище.

Теоретична модель розвитку творчого потенціалу студентів в інформаційному освітньому середовищі ЗВО засобами цифрових медіа технологій в контексті його професійно-особистісного становлення є єдністю мети, основних напрямів, змісту, пріоритетних систем, форм організації освітнього процесу, що сприяють творчому розвитку студентів, результату. У моделі відображені тенденції, закономірності, принципи та умови аналізованих процесів, враховані етапи (допрофесійна підготовка, професійна підготовка, професійне вдосконалення) та характеристики (безперервність, наступність, цілісність, динамічність, гнучкість) вищої освіти.

У дослідженні сутність творчого потенціалу визначається як здатність особистості творчо мислити і пізнавати навколишню дійсність як складний феномен, що включає різноманіття біологічних, психічних, соціальних та інших характеристик, відображає розвиток творчого мислення, пізнавальної самостійності та пізнавального інтересу. В інформаційному освітньому середовищі ЗВО розвиток творчого потенціалу студентів розглядається як інтегративна якість особистості, що відображає здатність знаходити та оцінювати релевантну та точну інформацію, використовувати її для реалізації творчих здібностей в освітній практиці, орієнтованій на отримання принципово нових соціально значущих, самостійно вироблених умінь та навичок для їх реалізації у тій чи іншій сфері професійної діяльності. Творчий потенціал особистості також можна оцінювати як сукупність біолого-фізіологічних показників (природні задатки, стан здоров'я), психічних властивостей (нестандартність мислення, здатність до самовдосконалення), професійних характеристик (працездатність, вибірковий інтерес до діяльності, захоплення справою).

Найважливішим показником творчого потенціалу особистості студента виступають його здібності. До них віднесено: генерування ідей, створення нестандартних композицій із стандартних елементів, поєднання традиційного

та інноваційного, аранжування та деталізація висловлених раніше ідей та попереднього досвіду, здатність знаходити позиції зближення у несхожих явищах та позиції розбіжності у явищах схожих, свобода асоціацій, бачення незнайомого у знайомому, виявлення прихованого задуму, здатність до імпровізації, творчі здібності в комунікативній сфері, здатність включатись у вирішення навчальних завдань креативного характеру, чіткість, емоційна насиченість та тривалість творчого завдання, стимулювання нового творчого пошуку, рефлексія, досконала мова. Винахідливість, критичність розуму, відкритість всьому новому дозволяють оптимально змінювати дії відповідно до нових умов та знань, умінь, переконань, що визначають результати діяльності: новизну, оригінальність, унікальність підходів суб'єкта до здійснення діяльності, що в результаті спонукають особистість до творчої самореалізації та саморозвитку.

Методологічне обґрунтування розвитку творчого потенціалу студентів у дослідженні базується на принципі інтегративності, що передбачає створення внутрішньої єдності та наявність процесів взаємопов'язаної цілісності у відносинах суб'єктів освітнього простору ЗВО та застосуванні системного підходу, який орієнтує на інтерпретацію та дослідження інформаційного освітнього простору як складної відкритої системи, в якій центральне місце відведено самоорганізації та саморозвитку суб'єкта у навчально-пізнавальній, творчій та дослідній діяльності.

У сучасній науковій літературі системний підхід найчастіше розглядається як напрямок методології соціально-наукового пізнання та соціальної практики, в основі якого лежать дослідження об'єктів як цілісних систем[1]. Системний підхід сприяє постановці проблем у конкретних науках та виробленні стратегії їх вивчення. Методологічна специфіка системного підходу визначається тим, що він орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкта і механізмів, що забезпечують його, на виявлення різноманітних типів зв'язку об'єкта і зведення їх в єдину теоретичну цілісність.

Аналіз філософської та педагогічної літератури (О. А. Дубасенюк, С. Я. Харченко, Ю. О. Шабанова та ін.) дозволив нам зробити висновок, що системний підхід у застосуванні його різними науками у пізнанні і перетворенні реальної дійсності постає як діалектична єдність загального, особливого та одиничного, забезпечує цілісне уявлення про суттєві ознаки творчого потенціалу як педагогічного явища, націлює на єдність теорії, експерименту та практики у вивченні та перетворенні даного явища, дозволяє вибудовувати освітній процес як систему взаємопов'язаних та взаємозумовлених компонентів.

Сьогодні сучасне покоління молоді має великий доступ до інформації, що дає можливість постійно створювати та ділитися нею в різноманітних форматах. Доступна інформація в цифрових форматах відкриває перед

молоддю численні можливості та виклики. Інформаційне освітнє середовище ЗВО стимулює творчу роботу студентів, пропонує інструменти, матеріали та обладнання для використання навчальної інформації у формі онлайн ресурсів, цифрових медіа-лабораторій, цифрових творчих лабораторій, лабораторій візуалізації даних та ін. Опанування навичок інформаційної грамотності, розпізнавання цінних ресурсів, синтез інформації та демонстрація цифрової громадянської поведінки, є важливими для розвитку творчого потенціалу молоді.

Цифрові медіа технології представляють великий інтерес для дослідників в галузі освіти. Відповідно до реформ, які впроваджує Міністерство освіти і науки України, навчально-виховний процес відбувається за допомоги використання цифрових технологій. Інформаційне освітнє середовище науковці розглядають як «системно організовану сукупність інформаційного, технічного, навчально-методичного забезпечення, що нерозривно пов'язане з людиною як суб'єктом освітнього процесу[2, 114]»; як частину загального освітнього середовища, що поліпшує функціональність в системі певного набору функцій різного рівня (форуми, чати, управління курсами і тими, хто навчається, аналіз активності студентів)[3]; як інтеграцію та адаптацію цифрових технологій в освітньому середовищі ЗВО[4].

У нашому дослідженні ми розглядаємо інформаційне освітнє середовище в парадигмі застосування цифрових медіатехнологій в освітньому процесі як засіб розвитку творчого потенціалу студентів використовуючи всі форми комунікації.

Вперше термін «медіа» у своїй праці використав канадський вчений М. Маклуен у 1964 р. для розуміння медіа з огляду їх впливу на культуру, психіку та фізіологію людини[5]. У комунікації «медіа» (medium (лат.- посередник) - це засоби передавання, зберігання та відтворення інформації, призначені для її донесення крізь просторово - часові чи інші перепони [6]. У 1980-х р. з'явилося поняття «нові медіа», що характеризують цифрові технології як можливість суб'єктів створювати і модифікувати інформацію. У загальному значенні нові медіа визначаються через три основні категорії: цифровий код, інтерактивність та інтеграцію. Причому цифровий код тут є ключовою категорією, оскільки він забезпечує наступні дві. Інтерактивність пов'язана з тим, що користувач може дуже активно втручатися у зміст і стає повноправним його творцем. Тобто, якщо в ситуації традиційних медіа зміст створювався соціальними інститутами для великих недиференційованих груп громадян і поширювався каналами, які належали окремим особам або державам, то на сьогоднішній день, усі канали загальнодоступні, і зміст може однаково вільно поширюватися від будь-якого користувача мережі Інтернет. Тому, інтерактивність - це дуже важлива риса нових медіа, в рамках яких на зміст впливають усі, хто до цього змісту так чи інакше причетний, і як

наслідок, зникає межа між творцем та споживачем повідомлень. Інтеграція відбувається на всіх рівнях: на рівні управління, контенту та споживання. Тобто, в ситуації нових медіа ми не розрізняємо окремі медіа: телебачення, радіо, Інтернет - все це насправді фактично різні сторони того самого феномену, і кожен з традиційних медіа мають риси всіх інших на базі цифрового контенту.

Визначаючи змістовні характеристики цифрових медіатехнологій, варто зупинитися на соціальному аспекті нових медіа. Під соціальними медіа розуміється широке поле різних форм та способів комунікацій. Ці комунікації розгортаються на різних платформах. Сьогодні ми маємо величезний інтерес дослідників до того, що називається ідентифікацією та самоідентифікацією користувачів на медійних платформах, де здійснюються швидкі, необов'язкові, але дуже ефективні комунікації. Як вибудовується процес вивчення ідентифікації користувачів на таких медійних платформах, як Facebook, Twitter, TikTok чи YouTube? Важливим є той факт, що користувачі вільні в цьому полі. Щоправда, вони обмежені форматами самих медійних платформ. Тобто формат Facebook виглядає певним чином, а формат YouTube виглядає інакше, але це не заважає суб'єктам відчувати себе вільними, якщо відсутня рефлексія з цього приводу.

Процес самоідентифікації містить в собі три важливі компоненти: життєвий досвід, експресію та рефлексію. Саме на медіа платформах на основі визначення специфічних рис відображення дійсності відображаються базові цінності студентів, їх креативність, поведінкові та мовленнєві практики, критичне мислення, мобільність, що і визначає їх ідентифікацію.

Для розвитку творчого потенціалу студентів у процесі навчання важливо, щоб рівень креативності значно підвищився. Це можна зробити завдяки створенню нової власної комбінації цифрових елементів, які вже є в мережі Інтернет. Таким чином, ми можемо сказати, що рівень креативності може вагомо зрости, але, водночас те, що ми визнаємо поняттям «творчість», - такого роду феноменів стає дедалі менше, бо загалом творці будь-яких медійних повідомлень (навіть будь-якої символічної продукції) все ж таки створюють свої твори з уже готового, запрограмованого для них контенту.

Окреслення педагогічних умов розвитку творчого потенціалу студентів в інформаційному освітньому середовищі проведено з огляду на дослідницькі завдання:

1. В основі будь-яких символічних продуктів будь-якого змісту сьогодні є комп'ютерна програма. Сама можливість змінювати будь-який зміст, змінюючи комп'ютерну програму, нестійкість, варіативність будь-якого повідомлення, будь-якого твору, будь-якого змісту, вносить зовсім особливий елемент у взаємодію людини з медіа.

2. Форма технологічного детермінізму. Будь-яка програма є повідомленням. Тобто від того, яким програмним забезпеченням користується студент, залежить абсолютно все, що стосується його комунікації, контенту, який він виробляє, будь-яких повідомлень, якими він ділиться зі світом.

3. Роль участі всіх користувачів, слухачів та глядачів у створенні медіа контенту. Ця роль постійно зростає та розширюється і на сьогоднішній день фактично немає меж між тим, хто повідомляє інформацію, та тим, хто її споживає.

Важливого спрямування у розвитку творчого потенціалу студентів набуває цифрова грамотність. О. В. Данніков пропонує таке визначення цифрової компетентності: «... набір знань і вмінь, які необхідні для безпечного і ефективного використання цифрових технологій і ресурсів Інтернету[7, 45]

Згідно з теорією американського вченого Дага Белшоу, який досліджував цифрову грамотність, відсутня єдина стратегія правильної цифрової поведінки, тобто відсутня єдина цифрова грамотність, яку можна нав'язувати всім іншим. Усі ці норми варіюються в залежності від культурних обставин, в залежності від соціальних контекстів і навіть в залежності від віку користувача[8]. У зв'язку з цим, в інформаційному освітньому середовищі ЗВО існують дві аксіоматичні установки: оточуюче цифрове середовище і цифрове середовище диктує правила грамотного та комфортного перебування в ньому. Варто зазначити, що навички цифрового користування – це те, що забезпечує якісну цифрову присутність студента як користувача, громадянина, людину.

Методичне забезпечення розвитку творчого потенціалу студентів в інформаційному освітньому середовищі ЗВО відбувається в процесі застосування евристичних питань та особистих аналогій для вирішення творчої задачі. Метод евристичних питань відомий також як метод ключових питань[9]. Цей метод доцільно застосовувати для збору додаткової інформації в умовах проблемної ситуації або впорядкування вже наявної інформації в процесі вирішення творчої задачі. Евристичні питання є додатковим стимулом, формують нові стратегії та тактики вирішення творчої задачі. Невипадково у практиці навчання їх називають навідними питаннями, оскільки успішно поставлене питання наводить студента на ідею рішення, правильної відповіді.

Метод евристичних питань базується на наступних закономірностях та відповідних їм принципах:

- проблемності та оптимальності. Правильно поставлені питання знижують проблему творчої задачі;
- дроблення інформації (евристичні питання дозволяють здійснити розбивку завдання на під завдання);
- цілепокладання (кожне нове евристичне питання формує нову стратегію - мету діяльності).

Доцільність методу евристичних питань полягає у його простоті та ефективності для вирішення будь-яких завдань. Евристичні питання особливо розвивають інтуїцію мислення, логічну схему вирішення творчих завдань.

Метод особистих аналогій завжди був важливим евристичним методом вирішення творчих завдань. Процес застосування аналогії є проміжною ланкою між інтуїтивними та логічними процедурами мислення. У вирішенні творчих завдань використовують різні аналогії: конкретні та абстрактні; можуть бути встановлені аналогії за формою, структурою, функціями, процесами тощо. У ситуаціях уявної побудови аналога іноді дієві евристичні результати дає такий прийом, як гіперболізація, наприклад, значне збільшення або, навпаки, зменшення масштабів об'єкта або його окремих елементів. Метод аналогій застосовується також до різних видів творчої діяльності в процесі навчання. В умовах застосування методу особистих аналогій необхідно злитися з об'єктом дослідження, що вимагає фантазії, уяви; відбувається активізація фантастичних образів та уявлень, що призводить до відшукання оригінальних ідей.

Висновки. Забезпечення розвитку творчого потенціалу студентів перебуває у взаємозв'язку зі спеціально організованим інформаційним освітнім середовищем закладу вищої освіти, що творчо розвиває, враховує освітні можливості, індивідуальні інтереси та здібності студентів. Таке середовище характеризується тим, що студенти отримують можливість для самореалізації, вибору індивідуального освітнього маршруту, диференційованих завдань для творчого саморозвитку. Система розвитку творчого потенціалу студентів складається з педагогічних умов (системний підхід, створення інформаційного освітнього середовища на всіх етапах освіти, науково обґрунтована організація процесу використання цифрових технологій, активізація інформаційної співпраці) та специфічних (особистісно-розвивальний підхід, оптимальний інтелектуальний та духовний, соціальний та індивідуальний, нормативний та творчий саморозвиток) умов. Актуальним для подальшого вдосконалення професіоналізації студентів є розробка методології та технології розвитку професійно-творчої компетентності у системі вищої освіти.

Література:

1. Березюк О. С. Системний підхід до формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців у сучасному освітньому просторі. / О. С. Березюк // Професійна педагогічна освіта: системні дослідження: монографія; за ред. О. А. Дубасенюк./ Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 193-209.
2. Ільченко О. Медіаграмотність в освітньо-професійній програмі підготовки здобувачів вищої освіти. / О. Ільченко// Актуальні питання гуманітарних наук.- 2020.- № 28. С. 114
3. Вербівський Д. С. Електронне освітнє середовище навчання математичних дисциплін: принципи побудови і структура./ Д.С. Вербівський// Наукові записки.- 2018.- № 173(2). С. 55–58.

4. Рахманов В.О. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх інженерів в умовах освітньо-інформаційного середовища технічного університету: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Рахманов Віталій Олегович. - Київ, 2019. - 418 с.

5. Срібняк І. В. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.): підручник / І. В. Срібняк. – К.: Знання, 2018. – 156 с.

6. Сайт «Вікіпедія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Медіа>

7. Данніков О.В. Розвиток цифрових компетенцій в умовах інформатизації суспільства. / О. В. Данніков // Тези доповідей ІV Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетингова освіта в Україні» (29-30 березня 2018 року). – Київ: КНЕУ, 2018. - С. 44-46.

8. Кудлай В. О. Цифрова грамотність особистості в контексті розвитку інформаційного суспільства. / В.О. Кудлай// Вісник Маріупольського державного університету. - 2015.- № 10. С. 97–104

9. Цільмак О.М. Алгоритм застосування методу "Евристичних запитань" під час досудового розслідування / О.М. Цільмак // Тези доповідей VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави» (25 березня 2016 року). — Одеса: ОДУВС, 2016. — С.334 - 335.

References:

1. Bereziuk, O. S. (2015). Systemnyi pidkhid do formuvannia polikulturnoi kompetentnosti maibutnix fakhivtsiv u suchasnomu osvitnomu prostori [A systematic approach to the formation of multicultural competence of future specialists in the modern educational space]. *Profesiina pedahohichna osvita: systemni doslidzhennia - Professional pedagogical education: systematic studies*. (pp. 193-209). Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].

2. Ilchenko, O. (2020). Mediahramotnist v osvitno-profesiinii prohrami pidhotovky zdobuvachiv vyshchoi osvity [Media literacy in the educational and professional training program for students of higher education]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk - Current issues of humanitarian sciences*, 28, 114 [in Ukrainian].

3. Verbivskiy, D. S. (2018). Elektronne osvittie seredovyshche navchannia matematychnykh dystsyplin: pryntsyipy pobudovy i struktura [Electronic educational environment for learning mathematical disciplines: construction principles and structure]. *Naukovi zapysky - Proceedings* 173(2), 55-58 [in Ukrainian].

4. Rakhmanov, V.O. (2019). Teoretychni i metodychni zasady pidhotovky maibutnix inzheneriv v umovakh osvitno-informatsiinoho seredovyshcha tekhnichnoho universytetu [Theoretical and methodological principles of training future engineers in the conditions of the educational and informational environment of the technical university]. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

5. Sribniak, I. V. (2018). Istoriia zhurnalistyky: vynykennia ta rozvytok novynykh mas-media v krainakh Yevropy, Azii ta Pivnichnoi Ameryky (XVII-XX st.) [The history of journalism: the emergence and development of news mass media in the countries of Europe, Asia and North America (XVII-XX centuries)]. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].

6. Sait "Vikipediia" [Wikipedia]. uk.wikipedia.org/wiki/Медіа. Retrieved from .<https://uk.wikipedia.org/wiki/Медіа> / [in Ukrainian].

7. Dannikov, O.V. (2018). Rozvytok tsyfrovyykh kompetentsii v umovakh informatyzatsii suspilstva [Development of digital competences in the conditions of informatization of society]. *Proceedings from MIIM '18: IV Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii «Marketingova osvita v Ukraini» - IV International Scientific and Practical Conference "Marketing Education in Ukraine"*. (pp. 44-46). Kyiv: KNEU [in Ukrainian].

№ 1(29)
2024

НАУКА
і ТЕХНІКА

серії: право, економіка, педагогіка,
техніка, фізико-математичні науки

СЬОГОДНІ

8. Kudlai, V. O. (2015). Tsyfrova hramotnist osobystosti v konteksti rozvytku informatsiinoho suspilstva. [Digital literacy of the individual in the context of the development of the information society.]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu - Bulletin of the Mariupol State University* , 10, 97-104 [in Ukrainian].

9. Tsilmak, O.M. (2016). Alhorytm zastosuvannya metodu "Evrystychnykh zapytan" pid chas dosudovoho rozsliduvannya [Algorithm of application of the "Heuristic questions" method during pre-trial investigation]. Proceedings from МІІМ '16: *VIII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Rol ta mistse pravookhoronnykh orhaniv u rozbudovi demokratychnoi pravovoi derzhavy» - VIII International scientific and practical conference "The role and place of law enforcement agencies in the development of a democratic legal state"*. (pp. 334-335). Odesa: ODUVS [in Ukrainian].